

Alguns càntirs del Vendrell

Joan Fontana

El càntir més conegut del Vendrell, i per extensió, del Baix Penedès (a Torredembarra també va haver-hi un taller que el feia: Cal Gerrer), és el càntir de camp. El tenia el pagès al tros, n'hi havia a les fàbriques, el trobàveu a peu d'obra i s'hi bevia a les llars. Anava envernissat només de dalt, com una corona verda que comprenia els dos brocs i la nansa. Se'n feien sis mides escalonades que tractaven d'adaptar-se a les conveniències de l'us; tanmateix, dos models eren fora mida: el càntir de canalla i el de mariner. El primer, esdevenia gairebé una juguina, els seus escassos 14 cms. el feien apte perquè l'infant acompanyés el pare o la mare (més segur l'avi o l'avia) a "omplir el càntir"; el de mariner, notablement gran, servia precisament per allò que el seu nom ens suggereix: disposar d'aigua potable a la barca durant la pesquera o la singladura.

Quan el càntir popular del Vendrell es vestia de festa, es transformava en el càntir de peu o en el càntir de tronc. Del de peu se'n feia només una mida (d'uns 25 cms. d'alt) i posseïa una senzilla elegància: des de la panxa avall s'anava aprimant fins acabar en un peu molt fi d'uns 7 cms de diàmetre; a més, anava tot verd de dalt a baix, un to de verd fosquejant que el vestia encara més. Es venia acompanyat d'un platet del mateix color de vora ondulada, donat que aquest model de càntir sovint apareixia com a centre de taula.

El càntir de tronc, tractava de fer honor al seu nom amb un cos cilíndric on, el terrisser (gairebé sempre amb un tros de pinta vella), hi ratllava unes línies corbes que acabaven donant l'aparença de l'escorça d'un tronc; també hi afegia dos o tres trossets d'argila modelats i disposats de manera que simulesin els monyós de branques tallades. Anava tot envernissat, la part de l'escorça de marró de manganès i la resta traduïa l'interior del tronc en groc.

Dins la tipologia cantirera vendrellenca també hi trobem aquell càntir força grassonet, amb el broc petit (el de beure) convertit en una esfera plena de foradets i sense gens de vernís, perquè la seva fusió dins del forn no els tapi. La seva aparença de càntir regadora va ser desmentida per algun ceramòleg que li atribueix la tasca de càntir de ferrer. Sembla que, en un moment o altre de la manipulació del ferro, s'esqueia el seu refredament mitjançant la petita pluja que proporcionava aquest càntir...

I no ens deixéssim, a tall de filigrana, el càntir d'ànima, al que una certa dificultat tècnica fa poc abundós. De fet, són dos càntirs, l'un a dintre de l'altre: el cos interior (l'ànima) contindrà l'aigua, l'exterior serà retallat

(foradat) pel terrisser d'acord amb les formes i figures que la inspiració del moment li forneixi. De fora, anava tot envernissat, si bé el color podia variar: se'n feien de verds, de color mel i fins i tot amb pinzellades de tons diversos sobre un fons groguenc.

Si ara entréssim a una cuina de la primera meitat del segle passat, probablement hi trobaríem un càntir d'oli d'un color mel pujat, un xic llefiscós al tacte, amb només la nansa i un sol broc, el gros, una mica deformat per afavorir la fluïdesa de la rajada. I, si baixéssim al corral, potser sorprendríem les gallines abeurant en algun càntir de pica, dotat de nansa, però sense brocs i amb una piqueta a baix de tot que es va reomplint d'aigua a mesura que hi beuen les aus.

Però, la relació entre la sed dels animals domèstics i els atuells de terrissa pensats per sadollar-los, és una altra història enllà dels càntirs. ■

Oficina de Turisme del Vendrell
Tel 977 680 010
www.elvendrellturistic.com

Del Vendrell o de Torredembarra?

Joan Fontana és l'únic terrisser en actiu al Vendrell des que la majoria dels tallers que hi havia a una de les capitals del càntir de Catalunya van anar plegant.

Prové d'una nissaga de terrissers iniciada pel seu avi el 1870. Si no hi ha cap aprenent que s'animi a continuar la tasca, el Joan serà el darrer terrisser del Vendrell.

El Joan només treballa per encàrrec, al mateix taller on ho feia amb el seu pare, d'on sortien, entre d'altres peces, alguns dels càntirs emblemàtics que es venien arreu del país.

El Vendrell era principalment conegut pel càntir de camp o de pagès, coronat, només per dalt, amb un vernís verd. De fet, els càntirs del Vendrell i els de la veïna vila de Torredembarra s'assemblen tant que fins i tot per a un expert en la matèria és difícil distingir-los. A Torredembarra el darrer terrisser ja fa anys que va plegar. El Joan ens comenta que morfològicament els càntirs del Vendrell i de Torredembarra es distingien en ben poca cosa "probablement l'única diferència que hi ha és que al Vendrell el vernís verd ens sortia un pèl més fosc".

Alguns estudiosos de la ceràmica creuen que a Torredembarra tenien tendència a atansar molt més el broc i el galet a la nansa, fins que n'hi ha que gairebé es toquen. Amb tot, els càntirs del Vendrell representen una de les peces clau de la ceràmica popular catalana i no poden faltar en cap col·lecció.